

Dagens frågor

Kommunistisk u-hjälp

I den vulgärdebatt, som inspireras av olika kommunistiska grupper, vare sig det är fråga om hr Hermanssons nu nästan halvt salongsfäliga meningsfränder eller de betydligt mindre rumsrena FNL-grupperna, marxist-leninisterna, maoisterna, dubbel-maoisterna etc., utgör den s. k. tredje världen en väsentlig ingrediens. USA och Västerlandet i gemen utmålas som den kapitalistiske exploatören, medan kommunistländerna är u-ländernas verkliga vänner. Många, som omfattar den kommunistiska myten, låter sig naturligtvis inte rubbas i sin tro av fakta. Andra åter är rätt intresserade av en jämförelse mellan den kommunistiska och den västerländska u-hjälpen.

Under åren 1954—1968 uppgick den *utlovade* hjälpen till u-länderna från kommunistblocket (Sovjet, Kommunist-Kina och Östeuropa) till nära 10 miljarder dollars; i denna summa är inte vapenhjälp på 5,5 miljarder inräknad och ej heller den speciella hjälpen till Castros Cuba. Det skall för jämförelsens skull observeras, att den västerländska *faktiska* u-hjälpen mellan åren 1954 och 1967 uppgick till inte mindre än 110 miljarder dollars, alltså 11 gånger så mycket som utlovats från kommunist-sidan.

Sovjets ekonomiska hjälp har koncentrerats till vissa länder, särskilt de som grän-sar till Sovjet eller där Moskva har speci-ella politiska och strategiska intressen att bevaka, som t. ex. Indonesien och Förenade Arabrepubliken. Av de 10 miljarderna har tre fjärdedelar utlovats till nio länder. I toppen ligger Indien (1.935 miljarder dol-lars), Förenade Arabrepubliken (1.655 milj.) och Iran (935 milj.), som 1968 passerade Afghanistan (740 milj.).

Av den utlovade hjälpen kom 63 procent från Sovjet, 28 procent på de östeuropeiska länderna och nära 9 procent på Kommunist-Kina. Relationerna har undergått an-

märkningsvärda förändringar. Kommunist-Kinas andel har minskat från 13 procent 1956 till under tiondelen. Samtidigt har den östeuropeiska andelen stigit från omkring 10 procent 1959 till nära 30 procent i dag.

De verkliga utbetalningarna av kommu-nisthjälp uppgick vid slutet av 1968 till något mer än 3 miljarder dollars eller om-kring 30 procent av vad som erbjudits. Sov-jets andel är omkring 40 procent eller om-kring 2,5 miljarder av de 6,3 som utlovats. Om hänsyn tas till återbetalningar av tidi-gare krediter, reduceras bruttobeloppen högst avsevärt, men ”exakt information be-träffande nettoutbetalningarna kan inte er-hållas från de socialistiska länderna i Öst-europa och Asien” enligt en UNCTAD-rapport från december 1968.

Enligt FN uppskattas nettoutbetalning-arna från kommunistländerna till omkring 320 miljarder dollars årligen 1960—1963 och till 350 miljarder 1964—1967. Därtill kommer mindre kommunistbidrag till FN:s tekniska biståndsprogram på omkring 10 miljarder dollars årligen.

Två tredjedelar av de 110 miljarder dol-lars, som överfördes till u-länderna från Västerlandet mellan 1954 och 1967 bestod av officiell hjälp, bilateralt eller genom bi-drag till multilaterala organ som Världs-banken. Återstoden utgjordes av privata in-vesteringar och exportkrediter. Den kom-munistiska hjälpinsatsen framstår som ännu mera blygsam i jämförelse med den väster-ländska, om hänsyn tas till att den väster-ländska hjälpen inte upptar återbetalningar av tidigare lån. Därtill kommer att det helt naturligt på den kommunistiska sidan inte förekommer bidrag från privat håll. Beräk-ningar från 1968 antyder inte någon för-ändring i relationen mellan den västerländ-ska och den kommunistiska u-hjälpen. Den kommunistiska u-hjälpen uppgår således en-dast till en eller ett par procent av den västerländska.

Detta förhållande har vid upprepade tillfällen påtalats av u-länderna. Sovjet har emellertid vid såväl den första som den andra UNCTAD-konferensen vägrat att acceptera rekommendationer om en utökning av hjälpvolymen. De västerländska länderna accepterade målsättningen: en procent av bruttonationalprodukten i u-hjälp. Vid den tredje sessionen, som hölls av UNCTAD-kommittén för hjälpfrågor i Genève i februari i år, uppmanades kommunistblocket av åtskilliga länder att acceptera enprocentsmålsättningen. Detta ignoreras av Sovjetunionen, som endast talade om vidgat handelsutbyte och åter betonade, att man inte hade något ansvar för u-ländernas svårigheter.

I u-hjälpsdebatten förtjänar dessa fakta att uppmärksammas. Kommunistsidans u-hjälp utgör bara en bråkdel av den västerländska. Kommunisterna vägrar enträget att ikläda sig något ansvar för u-länderna. Enprocentsmålsättningen, som godtagits av Västerlandet, accepteras inte av kommunisterna — netto-u-hjälpen uppgick 1967 i Västerlandet till 0,44 procent av bruttonationalprodukten och 1968 i kommunistländerna till mindre än en tiondel procent. Kommunisterna ger gärna begränsad u-hjälp, men endast om den direkt tjänar deras politiska syften. Något för våra u-landsidealister att tänka på!

Idrott och politik

Det svenska friidrottsförbundets styrelse har enhälligt beslutat, att Sverige skall delta i Europamästerskapen i fri idrott i Atén i år. Det är ett välbetänkt beslut, och Matts Carlgren har utan tvivel rätt, då han hävdar, att det finns en stark majoritet bland svenska folket för att hålla isär begreppen idrott och politik. Det är också ett viktigt beslut, som kan väntas bli prejudicerande för framtiden.

För vänsterkrafterna innebär beslutet ett kännbart nederlag. Ingen möda har lämnats ospard, när det gällt att bedriva propaganda och utöva press på de ledande inom idrottsrörelsen. Riksidrottsförbundet föll undan på ett tidigt stadium och blev därmed ett gott exempel på hur politisk oerfarenhet lätt kan utnyttjas av durkdrivna propagandamakare. Dessbättre visade sig friidrottsförbundets styrelse ha mera is i magen, något som sannolikt till stor del får tillskrivas dess skicklige förbundsordförande, vilken trots smutskastning från vissa vänsterextrema grupper sida aldrig visade någon rädsla eller benägenhet att ge efter för den politiska utpressningen.

En bidragande orsak till misslyckandet att få till stånd en svensk bojkott av EM torde ha varit, att hela argumentationen förefallit så befängd från början till slut. Ett svenskt uteblivande från tävlingarna i Atén skulle — tyvärr — i idrottsligt hänseende knappast ha märkts. Ingen annan nation, förutom Albanien — också ett exempel att följa! — har ens allvarligt övervägt tanken, att av politiska skäl utebli från Atén. Om Sverige uteblivit, är det tvärtom sannolikt, att vårt lands uppträdande skulle ha betraktats med både förvåning och ogillande av de andra länderna. Sverige skulle med andra ord ha fått dålig PR som landet som inte kan skilja mellan politik och idrott. Därtill kommer att beslutet också skulle ha fått förödande konsekvenser för det framtida idrottsutbytet för Sveriges vidkommande. Vi skulle i princip ha isolerat oss från omvärlden och endast kunnat tävla mot garanterat demokratiska länder. Stora delar av världen skulle ha blivit förbjudna för svenska idrottsmän. Situationen skulle ha blivit orimlig och utan stöd av det svenska folket. Svenskarna är förvisso inte några kommunister och har inte något till övers för den sovjetryska aggressionen mot Tjeckoslovakien eller förtrycket

av exempelvis de baltiska staterna. Men detta skulle knappast vara ett tillräckligt motiv för att säga nej till de idrottsliga högtidsevenemang, som landskamper mot Sovjet brukar erbjuda i tex fotboll eller ishockey.

Den grekiska militärregeringen med dess terrorismetoder är förvisso föremål för allmänt ogillande i vårt land, men det betyder inte att Papandreou och hans mycket omdiskuterade rörelse kan räkna med några större sympatier. Politiska sympatier och antipatier bör dock inte tillåtas att få något inflytande över idrottsutbytet länderna emellan. Det finns mycket, som fjärrar olika stater från varandra. Så mycket större är skälen att ta vara på det som närmar folken till varandra. Och idrotten har visat sig vara en viktig länk i våra dagars mellanfolkliga umgänge. Personliga förbindelser knyts. För diktaturstater innebär idrotten, att människorna får en legitim möjlighet att vidga sina perspektiv över de egna gränserna. Somliga får till och med en chans att själva resa utanför det egna landet. På det sättet blir idrottsutbytet ett viktigt kommunikationsled, vars kontaktskapande i själva verket tjänar demokratiens sak.

Valkamp i etern

Radiochefen Olof Rydbeck tog, som man erinrar sig, tjuren vid hornen, sedan moderata samlingspartiets ordförande Yngve Holmberg på valnatten förra hösten gjort gällande, att en av förklaringarna till valutgången varit att socialdemokraterna favoriserats av Sveriges Radio. Hr Rydbeck uppdrog utan dröjsmål åt professor Jörgen Westerståhl vid statsvetenskapliga institutionen i Göteborg att "utföra en undersökning av nyhetsbevakningen av 1968 års valrörelse i TV och ljudradion".

Valet av utredningsman var helt visst gott — man skulle närmast kunna kalla det

självklart. Hr Westerståhl och hans medarbetare förfogar över en i vårt land unik sakkunskap när det gäller analyser av denna typ, tidigare dokumenterad bl a genom en uppmärksam studie över Sveriges Radios sätt att presentera Vietnamkonflikten, utförd på uppdrag av Radionämnden.

Att Sveriges Radio ständigt är utsatt för kritisk uppmärksamhet när det gäller företagets objektivitet är inte endast naturligt, utan även nödvändigt. Naturligt är också, att allsköns kritik framföres på grundval av relativt osystematiska iakttagelser, varvid överdrifter och oberättigade generaliseringar stundom ej kan undvikas. Just därför är det av stort intresse att ta del av en med vetenskaplig noggrannhet utförd studie över ett omfattande material, därtill ett material som gäller ett skeende där opartiskhetskravet måste vara i särklass viktigt — att monopolföretaget Sveriges Radio skulle tillåtas att påverka valrörelsen till nackdel eller fördel för visst eller vissa partier är uppenbarligen helt orimligt.

Vad blir då resultatet av den möda hr Westerståhl lagt ner på granskningen av långt mer än hundratusen ord valmaterial i radio och TV? Först och främst konstateras, att undersökningen inte tyder på "någon genomgående tendens att gynna eller missgynna visst eller vissa partier". Tillfredsställelsen med detta konstaterande minskas dock högst betydligt, när utredaren omedelbart därefter nämner att "folkpartiet får således en anmärkningsvärt stor andel av det allmänna valmaterialet, men partiet får delvis tala om annat än vad det självt vill tala om och det utsättes för jämförelsevis många negativa kommentarer".

Två ting är här av intresse, den s k budskapsprofilen och de negativa kommentarerna. Det fastslås alltså till att börja med att det största oppositionspartiet *icke* fått framlägga sitt budskap för publiken i den form partiet själv önskat. Att denna för-

vrängning — ty på annat sätt kan förskjutningen i ett så allvarligt sammanhang svårigen karakteriseras — icke på något sätt är "nödvändig" framgår av det förhållandet att högerpartiet och centern fått presentera sina budskapsprofiler "utan större avvikelser". Dessa partier har å andra sidan blivit missgynnade ifråga om utrymme, även det givetvis en mycket allvarlig sak.

Vidare heter det alltså rent ut, att ett av oppositionspartierna utsatts för "jämförelsevis många negativa kommentarer". Har Sveriges Radio över huvud till uppgift att — under pågående valrörelse! — komma med subjektiva kommentarer, negativa eller positiva, till partiernas agerande och förkunneelse? Svaret bör rimligen vara nej, i all synnerhet som undersökningen visat det i och för sig tämligen självklara, att en "rättvis" fördelning ej kunnat uppnås — om den eftersträvats.

Sveriges Radio är förpliktad att handha sin ensamrätt att sända radio- och TV-program *opartiskt* och *sakligt*. Hr Westerståhl har konstaterat, att företaget ej desto mindre utsatt ett av de i valet deltagande oppositionspartierna för särskilt många negativa kommentarer. För egen del uttrycker han sig så modest att han anser att "dessa avsteg från den neutrala presentationen utgör dock ett påtagligt problem".

Allmänheten lär vara böjd att använda starkare ord än så om vad som nu kommit i dagen. Radiochefens åtgärder för att få ett rimligare sakernas läge till stånd avvaktas med stort intresse.

Konkurrens ger bättre bostäder

Ökad konkurrens och pressade byggnadspriser har präglat utvecklingen när det gäller bostadsbyggande sedan 1967. Ett omfattande nybyggande har på allt fler orter skapat bättre balans mellan tillgång och efterfrågan. Det finns dock anledning att när-

mare undersöka den roll som den fackföreningsägda företagsgruppen — Svenska Riksbyggen, BPA Byggproduktion AB och Byggfackens Central AB — spelar på bostadsmarknaden. Företagsgruppens egen målsättning är att verka som ett stort och effektivt konkurrerande samhällsnyttigt företag, utan enskilt vinstintresse och (men) efter sunda företagsekonomiska principer.

På många sätt framstår företagsgruppen som en progressivt och skickligt ledd koncern. Man vill för att uppnå ökad effektivitet och konkurrenskraft genom en förbättrad marknadsföring öka sin marknadsandel beträffande bostadsbyggande och annat byggande samt bostadsförvaltning. Avgörande för resultatet av verksamheten är emellertid hur man lyckas i konkurrensen med andra företag eller om man på olika sätt lyckas eliminera denna konkurrens.

Inom Riksbyggens lokala föreningar är ofta ombudsmän och föreningsordförande engagerade i stadsfullmäktige eller drätselkammare. På de platser där Riksbyggen etablerat samarbete med kommunerna och startat allmännyttiga (att företagen också är "nyttiga" ur företagsgruppens synpunkt är uppenbart) företag är koncernen representerad i styrelsen för det allmännyttiga företaget. Dylika företag finns på mer än 60 platser och koncernen strävar efter att bilda nya, även på orter där redan tidigare finns en kommunal stiftelse eller ett kommunalt bostadsbolag.

Enligt gällande bestämmelser för den statliga bostadslångivningen är en av förutsättningarna för att lånet skall ges att det allmännyttiga företaget som söker det icke har representanter för "egentliga" byggnadsproduktionsintressen i sin styrelse. Sedan den fackföreningsägda koncernen — delvis på grund av bostadspolitikens hittillsvarande utformning — kunnat samla sitt inflytande i ett stort producerande företag, engagerat i projektering, material-

tillverkning och byggande, bör naturligtvis företaget konkurrera med andra företag med liknande produktionsinriktning.

En sådan konkurrens saknas i dag på flera avsnitt inom bostadsbyggnadsprocessen. Kommunerna inköper och planerar vanligtvis den mark som skall användas för bebyggelse med flerfamiljshus. Marken säljs därefter eller upplåtes med tomträtt till en byggherre, som kan påbörja projekteringen. Riksbyggen och HSB samt det kommunägda företaget — i den utsträckning detta arbetar som en självständig enhet utan samordning med Riksbyggen eller HSB — söker påverka kommunens ledning för att få köpa mark eller nyttja den med tomträtt. I mycket stor utsträckning leds de olika allmännyttiga företagen både på styrelse- och fackmannaplanet av aktiva socialdemokrater. En stark rivalitet kan uppkomma mellan socialdemokrater verkssamma inom olika delar av arbetarrörelsen. Var och en vill verka för framgång och expansion för det "egna" företaget. Denna rivalitet ersättes vanligtvis av "solidaritet" när det gäller att utestänga enskilt ägda företag från marktilldelning och därmed möjligheter att konkurrera med de allmännyttiga eller kooperativa företagen. En sådan konkurrens bör omfatta projektering, byggande och förvaltning av fastigheterna. Genom den socialdemokratiska politiken på bostadsområdet försvinner konkurrensmomentet i stor utsträckning inom projekteringen — där de allmännyttiga och kooperativa företagen gynnas — samt inom förvaltningsledet, där samma företag gynnas i egenskap av fastighetsägare.

Enligt bestämmelserna för det statliga lånestödet skall anbudsförfarande i allmänhet utan undantag tillämpas av de allmännyttiga företagen då ett projekt skall förverkligas. En tendens i riktning mot sk förhandlingsentreprenad och inbjuden en-

treprenad kan märkas för allmännyttiga och kooperativa byggherrar. Denna utveckling inger oro eftersom den fackföreningsägda koncernen därigenom kan komma att gynnas, på bostadskonsumenternas bekostnad. Den bostadspolitiska målsättningen måste vara att ge alla företag, oavsett ägandeförhållanden, samma möjligheter att i konkurrens med varandra projektera, bygga och förvalta sina hus. Det under de senaste åren förstärkta kostnadsmedvetandet inom bostadsbyggnadssektorn skulle då ytterligare skärpas, de boende till godo.

Humanismens apostlar?

Under lång tid har det funnits ett samarbete på många områden mellan arbetsmarknadens parter i Sverige. Ett av de viktigaste av dessa är frågan om arbetarskyddet, företagets fysiska och psykiska hälsovård. Naturligtvis har ett av motiven varit ett gemensamt intresse att befordra produktiviteten, att öka den kaka som vi alla lever av och delar på. Men det har inte varit det enda, inte heller det viktigaste skälet. Man har helt enkelt varit angelägen att förbättra förhållandena inom arbetslivet. Inte minst på senare år har intresset att humanisera arbetslivet ökat jämsides med det stigande intresset för företagsdemokratifrågor och känslan av att det är angeläget att individen får större möjligheter att bestämma över sin egen situation.

Nyligen har försäkringsbolaget Folksam startat en kampanj mot psykiska störningar i arbetslivet, "Psykisk hälsa". Denna stöds av en stor del av Organisationssverige, LO, TCO, SAF, ABF, TBV, Läkarförbundet, Socionomförbundet, AMS och Försvarsstaben. Mottot för kampanjen är "Mental hälsa — en aktion för ökad förståelse och samhörighet inom arbetslivet". Faktaunderlaget för kampanjen hämtas ur

två böcker, Erland Mindus "Arbete och mental hälsa" och Curt Åmarks "Individ, personlighet och medmänsklig miljö". Med utgångspunkt från de båda arbetena utarbetar Brevskolan en studiekurs som skall användas av ett stort antal studiecirkel.

Naturligtvis kan en sådan här kampanj förtjäna att kritiskt granskas. Det är inte otänkbara att de använda böckerna kan vara behäftade med brister. Kritik har också riktats mot kampanjen från en grupp kallad "Socialistiska läkare". Enligt en av dessa är det en kampanj i arbetsgivarnas intresse. "Den bygger på klart ideologiska värderingar. Borgerliga värderingar. Problemen görs till individens... Det blir ett medel för social kontroll, för indoktrinering" hävdar en av de socialistiska läkarna, doktor Tom Fahlén i ett uttalande i Aftonbladet. I en stencil utsänd av gruppen hävdas det att Mindus och Åmarks böcker representerat en forskning som är styrd av arbetsgivarintressen "Krav på förändringar i arbetarnas intresse avleds med en begreppsapparat där kraven ses som symtom på personliga störningar eller bristfällig kommunikation." De socialistiska läkarnas slutsats blir att kampanjen utgör en metod att skapa lojala, produktiva och i grunden maktlösa arbetare."

Kritik är i sig en bra sak. Men det är önskvärdt att den står i någon meningsfull relation till vad som kritiseras. De socialistiska läkarnas kritik av Folksam psykiska hälsokampanj är en blandning av socialistisk skolastisk och allmänt bristande verklighetskontakt. Att på fullt allvar påstå att Folksam skulle driva en kampanj präglad av borgerliga värderingar är rent löjeväckande. Folksam utgör en integrerad del av den socialdemokratiska maktapparaten. Nå-

gon plädering för "borgerliga" värderingar från det hållet är inte att vänta.

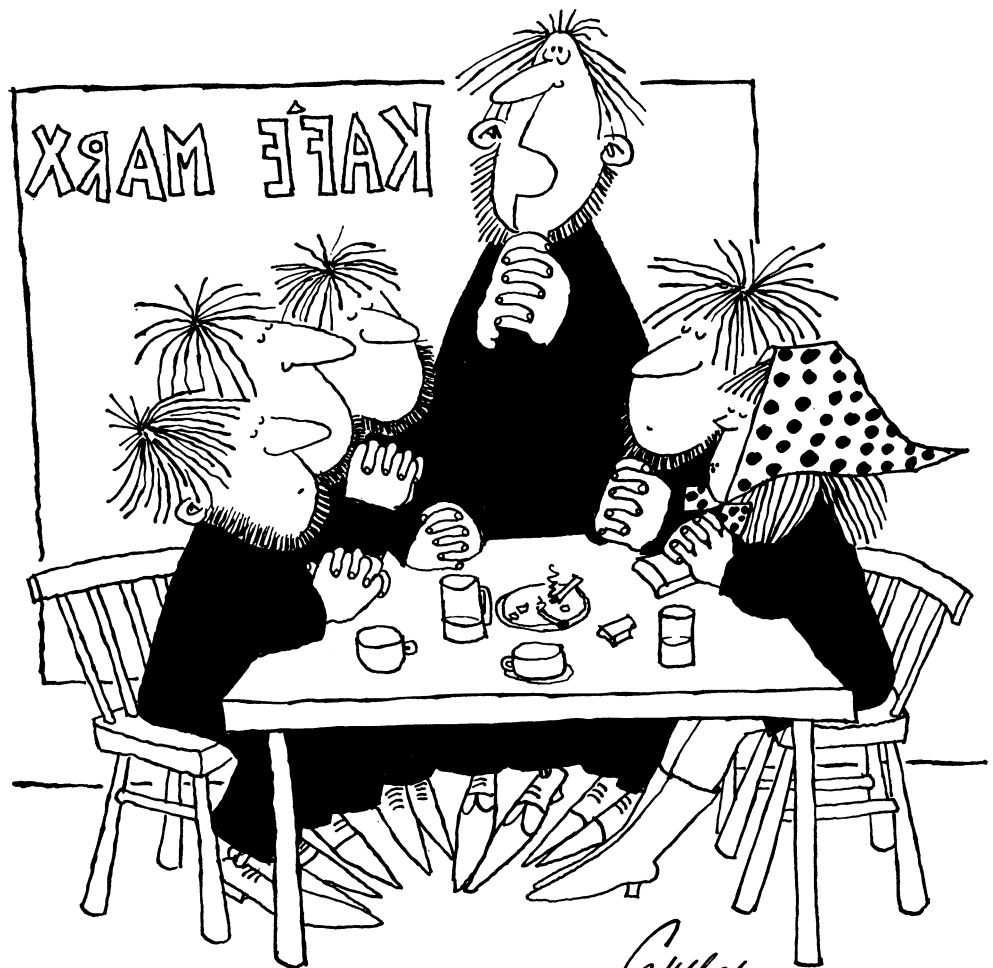
Tankegången att kampanjen är ett medel för social kontroll, som syftar till att skapa "lojala, produktiva och i grunden maktlösa arbetare" är besläktad med Herbert Marcu-

Tankegången att kampanjen är ett medel ses om att den repressiva kapitalistiska staten genom en ökad materiell välfärd förslöar medborgarnas subjektiva insikt om revolutionens objektiva nödvändighet. Arbetarna är "manipulerade", de saknar "medvetande", men det skall uppenbarligen Marcuse hans elit av studenter och i Sverige bl. a. gruppen av socialistiska läkare råda bot på genom att upplysa de fåkunniga. I sanning ett vackert prov på andligt förmyndarskap! Fjärran vare tanken att en svensk arbetare förstår sitt eget bästa, än mindre att han kan tänka själv!

Gruppen av socialistiska läkare har verkligen visat prov på en bristande kontakt med verkligheten vid författandet av opuset om mental hälsa. Argumenteringen påminner om de besynnerliga funderingarna i Lennart Berntssons och Gunnar Perssons "U-hjälp och imperialism", där de båda författarna med hjälp av en myckenhet osmält kunskap hävdar att det inte finns något egentligt behov av barnbegränsning i u-länderna, den kan tvärtom vara skadlig "... i och med att befolkningstrycket i u-länderna minskar — en viktig drivfjäder för framsteg."

Man må bara hoppas att nyvänstern fortsätter på den linje som herrar Persson och Berntsson samt gruppen Socialistiska läkare på två olika områden inlett. Några fler liknande inhumana ställningstaganden och den nya vänstern faller i den grop den som bäst håller på att gräva åt andra.

LÅT OSS NU I TACKSAMHET
VÄNDA VÅRA TANKAR TILL
ORDFÖRANDE MAO!

Bönemöte